

*Остапов А. В., старший викладач,
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»*

ФУНКЦІОНАЛЬНІ МОЖЛИВОСТІ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПРИКЛАДНИХ ЯКОСТЕЙ У СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Важливо, що в сучасних соціально-економічних умовах, є необхідність професійної підготовки фахівців у вищих навчальних закладах. Фізичне виховання в системі вищої освіти спирається на нові технології викладання, що забезпечують професійну психофізіологічну готовність.[1,3].

Головною метою й результатом навчання студентів у закладах вищої освіти є формування їхньої готовності до професійної діяльності [4].

Проблема професійно – прикладної фізичної підготовки студентів ЗВО постійно перебуває в центрі уваги українських та й зарубіжних дослідників [2, 4]. Багато вітчизняних вчених й фахівців піднімають питання про необхідність застосування заходів для зростання не тільки професійних знань, але й комплексної психофізіологічної готовності до майбутньої трудової діяльності. В умовах сучасності ми постійно ведемо пошук шляхів удосконалення системи ППФП студентської молоді [2]. Відзначаючи значний інтерес науковців і практиків до ППФП студентів ЗВО технічного профілю доводиться констатувати, що цей напрямок у системі фізичного виховання вимагає подальшого розвитку та вдосконалення з урахуванням усіх об'єктивних умов, які супроводжують технічну діяльність. Зазначене дає підставу констатувати теоретичну і практичну значущість дослідження, що й зумовило вибір його напрямку.

Мета роботи – здійснення теоретико – методичного аналізу підходів до формування професійно-прикладної фізичної підготовки студентської молоді технічного профілю.

Методи дослідження: анкетування, теоретичний аналіз та узагальнення й порівняння даних наукової та методичної літератури.

Останнім часом були зроблені спроби наукового дослідження професійно-прикладної фізичної підготовки й у студентів технічного спрямування. Але, до теперішнього часу психофізіологічні особливості професійної підготовки фахівців всього переліку студентської молоді технічних спеціалізацій мало досліджені. Відсутній узагальнюючий перелік основних професійно важливих психофізіологічних якостей, що недостатньо розроблена методика їх виховання [2]. Вважається, що достатній мінімум для розвитку професійно важливих якостей повинен

визначатися параметрами моделі і рівнем їх значення для забезпечення професійної готовності. Тому є дуже своєчасним вивчення впливу різних засобів і методів фізичної культури на виховання та корекцію професійно важливих якостей [4].

Для виявлення комплексу професійно важливих фізичних якостей, особистісних властивостей, вимог до рухової підготовленості інженерів-механіків і підтвердження вже існуючих у науковій літературі даних були проведені педагогічні спостереження та анкетування майбутніх фахівців технічного профілю. Проанкетовано 83 особи, середній вік 18.5 років. Факторами, які найбільшою мірою визначають виробничу діяльність майбутніх спеціалістів, є наступні: загальна працездатність, сила, силова витривалість, швидкість реакції, швидкість рухових дій і т.д.

Показовим є і характер рухової активності студентів: 50,5% опитаних проходять протягом дня від 1500-2000 метрів, а близько 20% менше 1000 метрів і лише 8,1% рухова активність досягає 3 кілометрового кордону.

З аналізу анкет встановлено, що в умовах обмеженого приміщення (лабораторія), працює більша частина (81,4%) студентів. Негативною обставиною, що знижує ефективність роботи, називають недостатність освітлення (29,5%). Менш виражені фактори запиленості повітря (11,9%) і занадто яскравого освітлення (11,9%). На наявність шуму вказує 8,6% , 5,7% говорять про негативний вплив протягів. Цікаво, що 42,2% студентів технічних спеціальностей на початку робочого дня відчують себе добре, 32,8% — середньо і близько 25% починають робочий день з недостатнім рівнем підновленості сил.

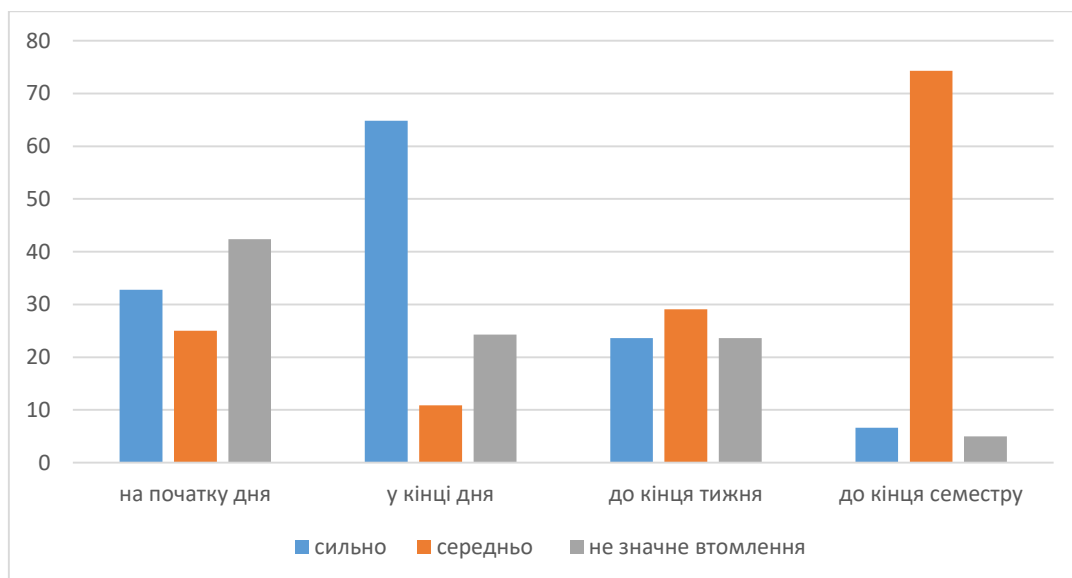

Рис. 1 – Ступінь втомлюваності студентів за семестр

До кінця робочого дня 64,8% опитаних в середній мірі відчують втому, трохи втомлюються 24,3%, відчують сильну втому 10,9%.

До кінця робочого тижня ці показники дещо вирівнюються: сильно втомлюються - 29,1%, середньо - 47,1%, незначно - 23,8%; до кінця семестру (перед сесією) вже 74,3% респондентів відчувають сильне стомлення, трохи втомлюються 19,5%, і середню ступінь стомлення відчувають 6,6% опитаних (рис1). Найбільш помітно виражається прояв втоми: в неувважності уваги - 18,6%, підвищеної дратівливості 16,2%, зниження інтересу до роботи - 13,8%, частій зміни пози - 10,1%, у зниженні точності основних робочих рухів - 10,5%, погіршення настрою - 10,5%. Малозначними факторами є також підвищена сонливість - 6,6%, головний біль - 5,6 % і сповільнення руху - 3,3%. Більша частина досліджуваних нами студентів відзначає прямий зв'язок між стомлюваністю в процесі роботи та недостатньою фізичною підготовленістю, так вважають - 41,9% опитаних, 25,7% - такий зв'язок не спостерігають і 32,4% - не змогли відповісти.

Результати анкетного опитування дозволяють оцінити ставлення респондентів до фізичної культури і професійно - прикладної фізичної підготовки. В тому числі також виявлено причини недостатньої фізичної підготовленості і професійної працездатності фахівця. При цьому відзначається недостатній розвиток загальної фізичної підготовленості - 36,2%, недостатній розвиток професійно важливих психічних властивостей особистості - 27,1% і професійних фізичних якостей - 25,7%. Менш всього, на думку респондентів, на фізичну підготовленість впливає відсутність профілактики професійних захворювань - 11%. (рис.2).

Рис. 2 – Причини недостатньої фізичної та професійної працездатності (за думкою студентів)

Певну цінність несе інформація про психофізіологічний стан, що забезпечує продуктивну роботу майбутніх фахівців. Крім того, професійно важливими якостями і властивостями, на думку студентів технічних спеціальностей, є наступні: загальна витривалість (це відзначають 19,2% анкетованих), сила (17,6%), швидкість реакції (16,3%), силова витривалість (14,1%), швидкість рухів (9,4%), гнучкість хребта (7,7%), гнучкість верхніх кінцівок (6,6%), утримання пози (відзначило 5,5% опитаних), частота рухів (3,7% анкетованих). Виконання професійних обов'язків вимагає від студентів техно-екологічного напрямку прояву загальної витривалості і сили м'язів спини, ніг, шиї, живота та рук, що дозволяє вважати зазначені якості професійно важливими. З числа професійних психофізичних функцій слід виділити: увага (розподіл, обсяг), пам'ять, врівноваженість, комунікабельність, стійкість до стресу.

Аналіз можливостей підвищення ефективності професійної підготовки студентів вищих технічних навчальних закладів через професійно-прикладну фізичну підготовку дозволив виявити деякі суперечності між потребою виробництва в підвищенні рівня підготовки студентів закладів вищої освіти і недостатнім усвідомленням значення фізичної підготовки в цьому процесі; необхідністю посилення професійної спрямованості фізичної підготовки майбутніх інженерів і завуальованістю педагогічних умов; необхідністю вдосконалення професійно спрямованої фізичної підготовки. Аналізуючи роботи за останні роки, можна визначити недостатність відомостей із методики виховання у студентів ЗВО технічного профілю окремих професійно важливих якостей.

У результаті проведених нами досліджень, спрямованих на вивчення й узагальнення передового педагогічного досвіду, ми визначили, що психофізичне здоров'я і формування професійно-прикладної фізичної підготовки студентів ЗВО технічного профілю дозволив визначити низку проблем. Позитивно вирішені ці проблеми, на нашу думку, відіграють важливу роль у вдосконаленні професійно-прикладних якостей у студентів технічних спеціальностей.

Аналіз наукової літератури свідчить, що існуючих методів удосконалення професійно – прикладної фізичної підготовки студентів технічних спеціальностей недостатньо. Цій проблемі, останнім часом, приділялося багато уваги але ми не знайшли робіт, що вирішували б проблеми підвищення рівня здоров'я, показників їх фізичної підготовленості та рівня професійно важливих психофізіологічних якостей студентів, які б сприяли задоволенню фізкультурно-спортивних інтересів студентів.

Ми розуміємо, що система організації фізичного виховання у закладах вищої освіти не може ефективно забезпечити підвищення рівня фізичної підготовленості, здоров'язбереження, мотивації студентів до занять фізичними вправами й спортом. Аналіз літературних джерел і останніх дисертаційних досліджень говорить про доцільність створення експериментальних програм професійно прикладної фізичної підготовки студентів ЗВО технічного профілю на основі окремих спортивних спеціалізацій (таких ігрових командних видів: волейбол, баскетбол, гандбол, а також боротьба, атлетична гімнастика, спортивне орієнтування).

Перспективи подальших досліджень – це визначення рівня здоров'я, рухових вподобань студентів технічних спеціальностей та розроблення новітніх технологій фізичного виховання які будуть покращувати професійно-прикладну фізичну підготовку.

Таким чином, сучасні вимоги, які ставить вища школа до підготовки спеціаліста, передбачають використання нових методів у професійній та фізкультурній підготовці студентів технічних закладів освіти. Згадані вище фактори, які впливають на зміст професійно-прикладної фізичної підготовки у ЗВО такого профілю, дозволяють зробити деякі узагальнення.

Список використаних джерел:

1. Бигар Л. Фізичне виховання студентів ВНЗ у спеціальних медичних групах : [навч.-метод. посібник] / Л. Бигар, І. Звезда, В. Крупіцький. // Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича – Чернівці: Рута, 2007. – 93с.
2. Герцик М. Вступ до спеціальностей галузі «Фізичне виховання і спорт» : [навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів 1 – 4 рівнів акредитації за напрямками – 1 – 2 – Фізичне виховання і спорт, 0101 – Педагогічна освіта зі спец. «Фізичне виховання», «Олімпійський та професійний спорт», «Фізична реабілітація»] / М. Герцик. – Львів: Українські технології, 2002. – 230 с.
3. Коноваленко О. К. Деякі проблеми професійно-прикладної фізичної підготовки в технічному вузі / О. К. Коноваленко, Л. Н. Барибіна, О. В. Церковна // Наука й освіта 2004: матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф. – Дніпропетровськ, 2004.– С. 64 – 67
4. Осіпцов А. Аналіз сучасного стану та перспективи оптимізації професійно-прикладної фізичної підготовки в навчальних закладах різних типів і рівнів акредитації / Осіпцов А., Пристленська Т., Трададюк А. // Молода спортивна наука України : зб. наук пр. галузі фіз. культури та спорту . – Л., 2006. – Вип. 10. – С. 313-318.

5. Хомич В. М. Механізми управління професійно-прикладною фізичною підготовкою майбутніх фахівців / Хомич В. М. // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : наук. моногр. / за ред. С. С. Єрмакова. – Х., 2006. – № 1. – С. 107 – 110.

6. Хомич В. М. Особливості фізичного стану майбутніх фахівців технічного профілю / Хомич В. М. // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : наук. моногр. / за ред. С. С. Єрмакова. – Х., 2006. – № 2. – С. 118 – 121.

7. Церковна О. В. Професійно-прикладна фізична підготовка студентів технічних вищих навчальних закладів на основі факторної структури їх рухової та психофізіологічної підготовленості : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. наук з фізичного виховання та спорту: спец. 24.00.02 - Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення / Харків, 2007.